

Київський національний лінгвістичний університет

Кафедра психології, педагогіки і туризму

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Фізична та соціально-економічна географія світу

Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Спеціальність	242 Туризм
Освітня програма	Туристичне обслуговування
Форма здобуття освіти	денна
Статус дисципліни	вибіркова
Мова викладання	українська
Семестр	II
Обсяг дисципліни	кредити – 3 загальний обсяг годин – 90 аудиторна робота – 30 год., у т. ч.: <ul style="list-style-type: none">- лекції – 14 год.,- семінарські заняття – 16 год.,- самостійна робота – 60 год.
Форма контролю	залік
Пререквізити	передумовою до вивчення дисципліни «Фізична та соціально-економічна географія світу» є загальні знання географічних понять, термінів, законів та закономірностей, а також розуміння фізико-географічних та соціально-економічних процесів, що відбуваються в світі. Здобувачі вищої освіти повинні: знати сутність базових географічних понять, термінів та категорій, географічні закони та закономірності; вміти пояснювати сутність основних географічних процесів та явищ; володіти елементарними навичками збору, аналізу та узагальнення даних, презентації результатів роботи.
Постреквізити	знання, отримані у процесі вивчення дисципліни «Фізична та соціально-економічна географія світу», можуть бути використані під час вивчення базових туристознавчих дисциплін, зокрема таких, як: «Географія туризму», «Туристичне країнознавство», «Організація туристичних подорожей»,
Викладач	КУЧЕРЯВА Ганна Олександрівна, кандидат географічних наук, доцент
Контактна інформація	e-mail: hanna.kucheriava@knlu.edu.ua
Дні занять	згідно розкладу занять
Консультації	згідно графіку консультацій

ЗАГАЛЬНИЙ ОПИС ЗМІСТУ ДИСЦИПЛІНИ

Метою навчальної дисципліни «Фізична та соціально-економічна географія світу» є вивчення загальних фізико-географічних та соціально-економічних особливостей та закономірностей розвитку країн та регіонів світу.

Предметом вивчення є теоретико-методологічні основи фізичної та соціально-економічної географії світу.

Завдання дисципліни: розглянути загальні фізико-географічні та соціально-економічні особливості та закономірності розвитку країн та регіонів світу.

ЦІЛІ НАВЧАННЯ

Засвоєння навчальної дисципліни «Фізична та соціально-економічна географія світу» передбачає формування таких *компетентностей*: прагнення до збереження навколишнього середовища; здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел; здатність працювати в міжнародному контексті; здатність зосереджуватися на результатах при виконанні завдань та вміння їх презентувати.

Також вивчення дисципліни має на меті формування *фахових компетентностей*: здатність аналізувати рекреаційно-туристичний потенціал територій; здатність здійснювати моніторинг, інтерпретувати, аналізувати та систематизувати туристичну інформацію, вміння презентувати туристичний інформаційний матеріал; здатність працювати у міжнародному середовищі на основі позитивного ставлення до несхожості до інших культур, поваги до різноманітності та мультикультурності, розуміння місцевих і професійних традицій інших країн, розпізнавання міжкультурних проблем у професійній практиці.

Програмні результати навчання, що досягаються під час вивчення дисципліни «Фізична та соціально-економічна географія світу»: пояснювати особливості організації рекреаційно-туристичного простору; аналізувати рекреаційно-туристичний потенціал території; адекватно оцінювати свої знання і застосовувати їх в різних професійних ситуаціях; виявляти проблемні ситуації і пропонувати шляхи їх розв'язання; зосереджуватися на результатах при виконанні завдань та вміти їх презентувати; використовувати набуті знання для аналізу місця України у світовому та загальноєвропейському туристичному просторі.

ПОЛІТИКА КУРСУ

Під час вивчення дисципліни «Фізична та соціально-економічна географія світу» здобувачі вищої освіти мають відвідувати лекційні та семінарські заняття, вчасно виконувати всі види робіт, що передбачені робочою програмою навчальної дисципліни. Відпрацювання занять, пропущених через поважні причини, відбувається під час консультацій. У разі здачі завдань (практичні роботи, індивідуальні завдання) після встановленого

строку, кількість балів за їх виконання зменшується (з мах 5 б. ставиться лише 4).

Під час виконання завдань здобувачі повинні обов'язково дотримуватися принципів академічної доброчесності, а саме: самостійно виконувати всі види завдань та форми контролю; посилаючись на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; надавати достовірну інформацію про використані методики досліджень і джерела інформації, результати власної навчальної діяльності.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Тема 1. Фізико-географічна характеристика Європи.

Географічне положення Європи. Історія формування території. Рельєф та корисні копалини. Кліматичні умови. Водні ресурси. Рослинність та тваринний світ.

Тема 2. Фізико-географічна характеристика Азії і Америки.

Географічне положення Азії та Америки. Особливості рельєфу, найвищі гірські системи. Кліматичні умови. Водні ресурси. Рослинність та тваринний світ.

Тема 3. Фізико-географічна характеристика Африки, Австралії та Океанії.

Географічне положення Африки, Австралії та Океанії. Історія формування території. Рельєф та корисні копалини. Кліматичні умови. Водні ресурси. Рослинність та тваринний світ.

Тема 4. Сучасна політична карта світу.

Етапи формування політичної карти світу. Типологія країн. Економічно високорозвинені країни. Країни, що здійснюють ринкові перетворення. Країни планової економіки, т. зв. соціалістичні. Країни, що розвиваються. Нові індустріальні країни (НІК). Країни-експортери нафти з високими прибутками. Країни середніх можливостей. Найменш розвинені країни. Залежні країни. Форми державного правління. Форма державного устрою.

Тема 5. Демографія та особливості розселення населення світу.

Демографічні процеси та статеві-віковий склад населення. Особливості розселення населення в світі. Процеси урбанізації. Найбільші міські агломерації світу. Сучасні демографічні проблеми в світі.

Тема 6. Регіональний поділ світу та геопросторова організація світового господарства.

Загальні засади районування світу. Країни Європи, Азії, Африки, Америки, Австралія та Океанія. Особливості сучасної просторової структури світового господарства. Концепція «центр – периферія».

Тема 7. Глобальні проблеми людства.

Сутність глобалізації, її ефекти. Основні глобальні проблеми людства, причини їх виникнення та шляхи подолання. Глобальні екологічні кризи. Криза надвиробництва. Енерго-екологічна криза. Ресурсна криза. Причини зміни клімату та загального потепління. Економічні кризи.

ВИДИ ЗАНЯТЬ, ФОРМИ ТА МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Передбачені лекційні та семінарські заняття, виконання самостійної роботи та її захист. Форма підсумкового контролю – залік.

Під час навчання використовуються пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, частково-пошуковий, дослідницький, діалогово-комунікаційний, проблемно-пошуковий методи, самонавчання. Семінарські заняття передбачають усне опитування, виконання практичних завдань, демонстрацію презентацій. Самостійна робота включає вивчення теоретичних питань, що стосуються тем лекційних занять за рекомендованою літературою, виконання індивідуальних завдань (підготовка презентацій). Однією з умов виконання індивідуальних завдань є дотримання принципів академічної доброчесності.

СИСТЕМА ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Система модульно-рейтингового контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти має таку структуру:

№ з/п	Форма підсумкового контролю	Види навчальної діяльності здобувача	Максимальна кількість балів
1.	Передбачений підсумковий контроль – залік	1. Аудиторна та самостійна позааудиторна робота	50
		2. Модульна контрольна робота (МКР)	50
		Разом	100

Поточне оцінювання всіх видів навчальної діяльності здобувача (аудиторна робота та самостійна робота) здійснюється в національній 4-бальній шкалі – «відмінно» («5»), «добре» («4»), «задовільно» («3»).

Невиконання завдань самостійної роботи, невідвідування семінарських та практичних занять позначаються «0».

Критерії оцінювання аудиторної роботи

№ з/п	Види навчальної діяльності	Оцінка	Критерії оцінки
1.	Відповідь на основні питання	5	Правильна, ґрунтовна, повна відповідь, творче висвітлення проблем. Демонстрація самостійного знаходження відповіді на проблемні запитання, спираючись на лекційний матеріал та додаткову літературу; вміння аналізувати, робити власні висновки; здатність встановлювати міжтематичні та міжпредметні зв'язки.
		4	Відповідь правильна, але недостатньо повна, розгорнута та ґрунтовна. На проблемні запитання здобувач знаходить відповідь за допомогою викладача, спираючись переважно на лекційний матеріал без застосування додаткової літератури.
		3	Відповідь поверхнева з порушенням логіки, неаргументована. Здобувач, формулюючи відповідь на питання, репродуктивно відбиває зміст лекційного матеріалу, допускає помилки у визначенні понять та категорій, не здатний знайти відповідь на проблемні запитання, чи вирішити проблемні завдання.
		2	Відповідь неправильна. Здобувач демонструє нездатність розкрити питання семінару, допускає багато суттєвих помилок у визначенні понять та категорій.
2.	Доповнення, відповіді на проблемні питання, участь у дискусії тощо.	5	Максимально висока активність, що свідчить про всебічну обізнаність матеріалу, систематичну підготовку до занять на основі опрацювання лекційного матеріалу та додаткової літератури.
		4	Висока активність, що свідчить про обізнаність матеріалу. Доповнення підтверджують систематичну підготовку здобувача, але виявляють його репродуктивні, а не власні судження тощо.
		3	Середня активність, що свідчить про недостатню обізнаність матеріалу. Здобувач дає відповіді на запитання поверхнево, допускає помилки у визначенні понять та категорій.
		2	Низька активність, що свідчить про не володіння матеріалом.
3.	Експрес-контроль (робота на занятті	5	Повна відповідь за критеріями конкретного виду роботи.

протягом 10-15 хв.: поточна письмова робота (практичне завдання, тест), вибіркове опитування ін.)	4	Недостатньо повна відповідь за критеріями конкретного виду роботи.
	3	Відповідь поверхнева з порушенням логіки, неаргументована.
	2	Незадовільна відповідь за критеріями конкретного виду роботи.

Критерії оцінювання самостійної роботи здобувача

Критерії оцінки	Оцінка
Робота виконана правильно, творчо і самостійно, демонструє належний рівень знань та сформованість практичних навичок; оформлена згідно вимог, які висуваються до даного типу завдань.	«відмінно»
Робота виконана самостійно, містить несуттєві помилки, демонструє належний рівень знань, сформованість практичних навичок; оформлена згідно вимог, які висуваються для даного типу завдань.	«добре»
Робота виконана, але містить помилки, демонструє недостатній рівень знань та недостатню сформованість практичних навичок; оформлення роботи не в повній мірі відповідає вимогам, що висуваються для даного типу завдань.	«задовільно»
Виконана робота не відповідає вимогам, які вказані вище як критерії для виставлення позитивної оцінки.	«незадовільно»

У кінці вивчення навчального матеріалу напередодні заліково-екзаменаційної сесії викладач виставляє одну оцінку за аудиторну та самостійну роботу здобувача як середнє арифметичне значення усіх поточних оцінок за ці види робіт з округленням до десятої частки. Цю оцінку викладач трансформує в рейтинговий бал за роботу протягом семестру шляхом помноження на 10. Таким чином, **максимальний рейтинговий бал за роботу протягом семестру становить 50.**

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Види завдань	Кількість балів	Критерії оцінки
Тестові завдання (мах – 20 б.)	20	1 правильна відповідь – 1 бал.
Питання (завдання) алгоритмічного рівня (мах – 10 б.)	10	відповідь вичерпна, змістовна, логічна та послідовна, містить самостійні судження;
	8 – 9	відповідь правильна, повна, змістовна, послідовна, але містить незначні помилки у викладі теоретичного матеріалу і практичного розв'язання проблеми;
	4 – 7	відповідь неповна, схематична, є неточності і помилки у розкритті проблеми;
	3 – 1	відсутність вичерпаної відповіді на питання, наявність значної кількості неточностей і

		фактологічних помилок, що свідчить про поверховість знань здобувача;
	0	відповідь на запитання відсутня або абсолютно невірна.
Питання (завдання) творчого рівня (має – 20 б.)	20	відповідь вичерпна, змістовна, логічна та послідовна, містить самостійні судження та демонструє здатність творчого розв'язання поставлених завдань; здобувач вільно оперує поняттями та категоріями, аргументовано доводить власну точку зору;
	16 – 19	відповідь змістовна, послідовна, але містить недоліки та неточності у розв'язанні завдань; здобувач демонструє недостатнє обґрунтування власної точки зору;
	11 – 15	відповідь в цілому правильна, але неповна, містить незначні недоліки, рівень самостійності суджень недостатній;
	6 – 10	відповідь неповна, схематична, є неточності та помилки у викладенні матеріалу, рівень самостійності суджень недостатній;
	1 – 5	відповідь поверхнева, нелогічна, містить суттєві помилки та неточності, рівень самостійності суджень низький;
	0	відповідь відсутня або не відповідає змісту питання.
Разом	50 балів	

Семестровий рейтинговий бал є сумою рейтингового бала за роботу протягом семестру і рейтингового бала за МКР. Максимальний рейтинговий бал студента становить 100 балів.

Підсумкове форма контролю – **залік в усній формі**.

Умови допуску до заліку: повне виконання програми курсу, відпрацювання пропущених лекцій і семінарських занять, виконання самостійної роботи, успішне виконання модульної контрольної роботи.

Здобувачі, які мають семестровий рейтинговий бал з дисципліни 60 і вище, отримують оцінку «зараховано» і відповідну оцінку в шкалі ЄКТС без складання заліку.

Здобувачі, які мають семестровий рейтинговий бал з дисципліни 59 і нижче, складають залік і в разі успішного складання їм виставляється оцінка «зараховано» в національній шкалі, а в шкалі ЄКТС – Е та бал 60. Якщо студент під час заліку отримав оцінку «не зараховано», то йому у відомість обліку успішності виставляється оцінка «не зараховано» в національній шкалі, оцінка FX – у шкалі ЄКТС та його семестровий рейтинговий бал за дисципліну.

Критерії оцінювання заліку:

№	Критерії оцінювання	Шкала оцінювання	
		«зараховано»	«не зараховано»
1.	Відповідність змісту	Відповідь здобувача повністю відповідає змісту питання. Основні проблеми розкриті чітко та в повній мірі.	Відповідь здобувача лише частково відповідає / не відповідає змісту питання. Основні проблеми визначено нечітко / не визначено.
2.	Повнота і ґрунтовність викладу	Основні питання розкриті повністю і ґрунтовно.	Основні питання розкриті лише частково і без належної глибини / зовсім не розкриті.
3.	Термінологічна коректність	Здобувач вільно й коректно користується понятійно-категорійним апаратом дисципліни	Здобувач майже не користується термінологією.

Оцінка «зараховано» виставляється за умови, якщо відповідь здобувача в повній мірі відповідає всім зазначеним критеріям.

Оцінка «не зараховано» виставляється за умови, якщо відповідь здобувача не відповідає хоча б одному із зазначених критеріїв.

Шкала відповідності оцінок

Оцінка в національній шкалі («зараховано», «не зараховано») та оцінка в шкалі ЄКТС виставляються на підставі семестрового рейтингового бала студента за дисципліну у такий спосіб:

90 – 100 балів	–	A	} зараховано
82 – 89 балів	–	B	
75 – 81 бал	–	C	
66 – 74 бали	–	D	
60 – 65 балів	–	E	
59 балів і нижче	–	FX	– не зараховано.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

Базова література

1. Мальська М. П., Гамкало М. З., Бордун О. Ю. Туристичне країнознавство. Європа : навч. посібник. 2-ге вид., стер. К. : ЦУЛ, 2010. 222 с.

2. Немець Л. М., Г. О. Кулешова, А. В. Соколенко. Туристсько-рекреаційні ресурси світу : навчально-методичний посібник. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. 102 с.

3. Семенов В.Ф. Туристичне країнознавство. Навчальний посібник. Херсон : «Олді+», 2019. 392 с.
4. Безуглий В. В., Козинець С. В. Регіональна економічна та соціальна географія світу. Київ : Академія, 2003. 687 с.
5. Економічна і соціальна географія країн світу / За ред. С. П. Кузика. Львів: Світ, 2005. 672 с.

Додаткова

1. Мезенцева Н. І., Мезенцев К. В. Економічна і соціальна географія України: навчально-методичний посібник. Київ : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2010. 239 с.
2. Ушакова Н. Г., Помінова І. І. Соціально-економічні типи країн: Навч. посібник. К.: ВД «Професіонал», 2004. 304 с.
3. Шаблій О. І. Основи загальної суспільної географії : підручник. Львів : Вид. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2003. 148 с.
4. Юрківський В. М. Регіональна економічна і соціальна географія. Зарубіжні країни: Підручник. 2-ге вид. К.: Либідь, 2001. 416 с.

11. Інформаційні ресурси

1. Географічний портал «Географіка». URL: <http://geografica.net.ua/>
2. Інститут географії Національної академії наук України. URL: <http://igu.org.ua/>
3. Наукова періодика України. URL: <http://nbuv.gov.ua/taxonomy/term/334>
4. Світ географії та туризму. URL: <http://www.ukr-tur.narod.ru/>
5. Туристична бібліотека. Все про туризм. URL: <https://tourlib.net/ua.htm>